

OŚLICA (80) sb f

o oraz a jasne.

sg N oślica (20). ◇ G oślice (10). ◇ A oślicę (16). ◇ I oślicą (1). ◇ L oślicy (17). ◇ pl N oślice (4).
◇ G oślic (7). ◇ A oślice (4). ◇ I oślicami (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVIII w.

zool. *Equus asinus* L. (Rost); *samica osła; asina* Murm, Mymer¹, Vulg, PolAnt, Mącz, Cn; *asella Calep* (80) : Ośliceć go [osła] omyliły/ Ktore mu ná mylli były. Tymżeć fie też ofli szkodzą/ Ktorzy ná dwu nogu chodzą *BierEz* Q3, Q2v [3 r.]; *OpecŻyw* 71v, 72; *Asina*. Ein efelin Oflycá *Murm* 38; *Mymer*¹ 26; y dał ym dzyefięć oflow iż na nie wżyęły bogacztw z Eiptu y tyle oflyc ktore by nofiły pśfenicę y chleb wdrodze *HistJóz* E; Mleko oślicze subtelnieyśze ieft á nie maślne/ przeto ieft dobre naprzeciw kaźlowi *FalZioł* IV 4c; Tho ieft ten Anan/ ktory nálaśl (Iemym) wody ciepłe ná puźczy/ gdy páśl oślice Sebeoná oycá fwoiego. *Leop Gen* 36/24; A gdy poginęły Oślice temu Cyłowi/ rzekł do fyná: Weźmi s łobą chłopcá iednego á idź łzukác Oślic *BielKron* 63v, 63v [2 r.], 93v; *Initor asinus*. Który po oflicy yeździ. *Mącz* 105a; *RejZwierc* 33v [2 r.]; *Calep* 102b; *WujNT* 88.

W przeciwstawieniu: »mulica ... oślica« (1): iż w ten czás damy iemu [*Daryjuszowi*] Bábilon gdy Mulicá vrodzi źrzebię (bo Mulice nie rodzą iedno Oślice) *BielKron* 116.

W połączeniach szeregowych (4): Kthory dla niey dobrze czynił Abrámowi/ y miał owce/ woły / ofły/ ługi / łuźebnice/ oślice y wielbłądy. *BibRadz Gen* 12/16, 1.Par 27/30; Hiśtoria wylicza ie^g [*Joba*] dobytek/ iż miał owiec siedmtyfięcy/ wielbłądow trzy tyfiące/ wołow iarzm pięć łet/ oślic tákieź. *BielKron* 27v; *BudBib Gen* 32/15.

Zwrot: »na oślicy jechać (a. wjechać, a. wyjechać, a. wjeżdżający)« [*szyk zmienny*] (8): *KrowObr* 145v; [*król*] potym w rynek wyiechał ná ślepey oflicy *BielKron* 215; *RejPos* 2v; *CzechRozm* 121, 165, 180, 195v; *WujNT Matth* 21 arg.

Szeregi: »koń i (a) oślica« (2): *Hinnulus*, Zrzebię od koniá y od oślice. *Mącz* 156b; *Hinnus* – Muł ktori fie skonia a z oślice vrodzieł. *Calep* 482b.

»oślica i (a) osieł; oślica z osłem« [*szyk 2:1*] (2;1): A śfedśfy zwolenicy/ vczynili iako ijm przykázal Iezus miły/ ij przywiedli oślicę z osłem *OpecŻyw* 71v, 70v, 71v.

»ośłátko a oślica« (1): wiążąc do winnice ośłátko fwoie/ á ku korzeniu winnemu [...] oślicę fwoię [*Ligans ad vineam pullum suum et ad vitem ... asinam suam. Vulg Gen* 49/11] *BielKron* 18v.

»oślica i (a) ośle; oślica (i) z ośłęciem« [*szyk 14:3*] (14;3): *OpecŻyw* 71; *TarDuch* B6v; Y przywiedli onę oślicę y z ośłęciem *RejPos* 1v; otho Krol twoy idzie do ciebie pokorny/ łiedząc ná oflicy y ná ośłęciu iey pośłufnym. *RejPos* 2, 1, 1v, 2v [2 r.]; *CzechRozm* 165, 180, 195v; Oto krol twoy idzie tobie ćichy/ y łiedzący ná oślicy y ná ośłęciu [*super asinam et pullum*] fynu podiárzemney. *WujNT Matth* 21/5, *Matth* 21/2, 7, s. 88 [2 r.], Aaaaaa3.

»woł abo oślica« (1): ázaź kazdy zwas w Sábbát nie odwięzuie wołu śwego ábo oflice śwey od źłobu [*non solvit bovem suum, et asinum a praesepio*] á nie wiedzie nápáwác? *BibRadz Luc* 13/15. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 3 r.*]

Przen (2) :

a) bibl. (1) :

Wyrażenie: »oślica pod jarzmem« (1): Oślicá pod iárzmem/ znáczy Zydy pod zakonem/ y pod poľufzeństwem Páná Bogá fwego *WujNT* 88.

b) *Kobieta lekkich obyczajów* (1) : (*marg*) Pogánfkie práwá ná fwowolne niewiáfty. (-) Iż gdzie iuż tháką wżethecznicę przeľwiádczono/ tedy iá ná oślicę oczymá do ogoná wládzono y przywiązano/ [...] thákże iá potym po vlicach wodzono/ á chłopięthá fwowolne [...] czym mogły zá nią cífkáły/ tákże iá iuż potym áż do śmierci oślicá zwano. *RejZwierc* 33v.

a. *bibl. Oślica proroka Balaama; asina PolAnt, Vulg (23)* : [Bóg] nye tylko przez wybrane á śwyęte fędy fwoye/ ále y przez Ietrá pogániná/ Báláámá łakomego/ oślicę yego nyemá/ Káiphállá bezduśfnego y nyepobożnego prawdę y wolá fwoyę ludzyom obyáwyáýą. *KromRozm II* 14; *KrowObr A2v*; *RejWiz* 155v; *Leop Num* 22 *arg*; Tám oślicá widzác Aniołá Pánfkiego/ pádlá pod Báláámem/ y rozgniewawľzy fie Báláám/ bił kijem oślicę. Potym Pan otworzył vřtá oney oślice/ kthora rzekłá do Báláámá *BibRadz Num* 22/27-28, *Num* 22/21, 23, 25, I 91b *marg*, *Num* 22/29 (11); *BielKron* 42v [3 r.], Llll2; A nákoniec bydlátko Oślicá oná rzecz głupia á fprośna/ niofác Báláim Proroká onego ná przekłęcie ludu Pánfkiego/ wyznáłá moc święthá iego/ opowiedáiac głósem człowieczym fwięthá wolá iego. *RejPos* 283v.

W charakterystycznych połączeniach: oślica mowiła (2), *przemowiła*, *rzekła* (3), *wolała*.

Zwrot: »jechać na oślicy« = *equitare super asinam PolAnt* (2): *BibRadz Num* 22/22; Wřtał tedy ráno Báláám/ iechał s poľy ná fwoiey Oślicy *BielKron* 42v.

Wyrażenie: »oślica Balaamowa« (1): á wyobráżenie páná nářzego Iezu Kryřtá/ ktore przez vřtá onego ieleniá iáko niegdy przes oślicę Báláámowę mowił rzekác. *HistRzym* 127.